

Ġabra tal-ġurisprudenza

SENTENZA TAL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (Id-Disa' Awla)

2 ta' Mejju 2019*

“Rinviju għal deċiżjoni preliminari – Għoti ta' kuntratti pubblici – Direttiva 2014/24/UE – Spejjeż ta' manodopera – Esklużjoni awtomatika tal-offerent li ma jkunx indika fl-offerta dawn l-ispejjeż b'mod distint – Principju ta' proporzjonalità”

Fil-Kawża C-309/18,

li għandha bħala suġġett talba għal deċiżjoni preliminari skont l-Artikolu 267 TFUE, imressqa mit-Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (il-Qorti Amministrattiva Reġjonali għal-Lazio, l-Italja), permezz ta' deċiżjoni tal-20 ta' Marzu 2018, li waslet fil-Qorti tal-Ġustizzja fis-7 ta' Mejju 2018, fil-proċedura

Lavorgna Srl

vs

Comune di Montelanico,

Comune di Supino,

Comune di Sgurgola,

Comune di Trivigliano,

fil-preżenza ta':

GEA Srl,

IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (Id-Disa' Awla),

komposta minn K. Jürimäe, President tal-Awla, S. Rodin (Relatur) u N. Piçarra, Imħallfin,

Avukat Ġenerali: M. Campos Sánchez-Bordona,

Reġistratur: A. Calot Escobar,

wara li rat il-proċedura bil-miktub,

wara li kkunsidrat l-osservazzjonijiet ippreżentati:

– għal Gea Srl, minn E. Potena, avvocato,

* Lingwa tal-kawża: it-Taljan.

- għall-Gvern Taljan, minn G. Palmieri, bħala aġent, assistita minn M. Santoro, avvocato dello Stato,
- għall-Gvern Pollakk, minn B. Majczyna, bħala aġent,
- għall-Kummissjoni Ewropea, minn G. Gattinara u P.Ondrůšek kif ukoll minn L. Haasbeek, bħala aġenti,

wara li rat id-deċiżjoni, meħuda wara li nstema' l-Avukat Ġenerali, li l-kawża tinqata' mingħajr konkluzjonijiet,

tagħti l-preżenti

Sentenza

- 1 It-talba għal deċiżjoni preliminari tirrigwarda l-interpretazzjoni tad-Direttiva 2014/24/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-26 ta' Frar 2014 dwar l-akkwist pubbliku u li tħassar id-Direttiva 2004/18/KE (ĠU 2014, L 94, p. 65, rettifika fil-ĠU 2015, L 275, p. 68), kif ukoll tal-prinċipji tad-dritt tal-Unjoni fil-qasam ta' kuntratti pubbliċi.
- 2 Din it-talba tressqet fil-kuntest ta' tilwima bejn Lavorgna Srl u l-Comune ta' Montelanico (il-komun ta' Montelanico, l-Italja), il-Comune di Supino (il-komun ta' Supino, l-Italja), il-Comune di Sgurgola (il-komun ta' Sgurgola, l-Italja) u l-Comune di Trivigliano (il-komun ta' Trivigliano, l-Italja), dwar l-għoti ta' kuntratt pubbliku lil kumpannija li kienet naqset milli tindika b'mod distint l-ispejjeż ta' manodopera fl-offerta ekonomika tagħha.

Il-kuntest ġuridiku

Id-dritt tal-Unjoni

- 3 Il-premessi 40 u 98 tad-Direttiva 2014/24 huma fformulati kif ġej:

“(40) Il-kontroll tal-osservanza tad-dispożizzjonijiet tal-liġijiet [...] tax-xogħol, għandhom jitwettqu fl-istadji rilevanti tal-procedura ta' akkwist, meta jiġu applikati l-prinċipji ġenerali li jirregolaw l-għażla tal-partecipanti u l-għoti tal-kuntratti, meta jiġi applikat il-kriterju ta' esklużjoni u meta jiġu applikati d-dispożizzjonijiet li jikkonċernaw offerti baxxi b'mod anormali. [...]

[...]

(98) [I]r-rekwiziti li jirrigwardaw il-kondizzjonijiet bażiċi ta' hidma regolati fid-Direttiva 96/71/KE [tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-16 ta' Diċembru 1996 dwar l-impjieg ta' haddiema fil-qafas ta' prestazzjoni ta' servizzi (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 5, Vol. 2, p. 431, rettifika fil-ĠU 2015, L 16, p. 66)], bħar-rati minimi ta' hlas, għandhom jibqgħu fil-livell stabbilit mil-legislazzjoni nazzjonali jew minn ftehimiet kollettivi applikati f'konformità mad-dritt tal-Unjoni fil-kuntest ta' dik id-Direttiva.”
- 4 L-Artikolu 18 tad-Direttiva 2014/24 jipprovdi:

“1. L-awtoritajiet kontraenti għandhom jittrattaw lill-operaturi ekonomiċi bl-istess mod u mingħajr diskriminazzjoni u għandhom jaġixxu b'mod trasparenti u proporzjonat.

It-tfassil tal-akkwist ma għandux isir bil-ħsieb li l-akkwist jiġi eskluż mill-kamp ta' applikazzjoni ta' din id-Direttiva jew biex b'mod artifiċjali jnaqqas il-kompetizzjoni. Il-kompetizzjoni għandha titqies bħala artifiċjalment imnaqqsa meta d-disinn tal-akkwist isir bl-intenzjoni li jagħti vantaġġ jew żvantaġġ mhux misthoqq lil ċerti operaturi ekonomiċi.

2. L-Istati Membri għandhom jieħdu miżuri adegwati biex jiżguraw li fit-tweqqif tal-kuntratti pubbliċi l-operaturi ekonomiċi jikkonformaw mal-obbligi applikabbli fl-oqsma tal-liġi ambjentali, soċjali u tax-xogħol stabbiliti mil-liġi tal-Unjoni, id-dritt nazzjonali, il-ftehimiet kollettivi jew mid-dispożizzjonijiet tal-liġi internazzjonali tal-ambjent, soċjali u tax-xogħol elenkati fl-Anness X.”

5 Skont l-Artikolu 56(3) ta' din id-direttiva:

“Fejn l-informazzjoni jew id-dokumentazzjoni li għandha tiġi sottomessa mill-operaturi ekonomiċi tkun jew tidher li tkun mhux kompleta jew żbaljata jew fejn dokumenti speċifiċi huma nieqsa, l-awtoritajiet kontraenti jistgħu, sakemm mhux previst mod ieħor mil-liġi nazzjonali li timplimenta din id-Direttiva, jesigū lill-operaturi ekonomiċi kkonċernati li jissottomettu, jissupplementaw, jikkjarifikaw jew jimlew l-informazzjoni jew id-dokumentazzjoni rilevanti fl-limitu ta' żmien adatt, sakemm tali esiġenzi isiru b'konformità sħiħa mal-prinċipji ta' trattament ugwali u ta' trasparenza.”

Id-dritt Taljan

6 L-Artikolu 83(9) tad-decreto legislativo n. 50 – Codice dei contratti pubblici (id-Digriet Legiżlattiv Nru 50 dwar il-Kodiċi tal-Kuntratti Pubbliċi), tat-18 ta' April 2016 (suppliment ordinarju għall-GURI Nru 91, tad-19 ta' April 2016, kif emendat bid-Digriet Legiżlattiv Nru 56 (Digriet Legiżlattiv Nru 56), tad-19 ta' April 2017, (suppliment ordinarju għall-GURI Nru 103, tal-5 ta' Mejju 2017), iktar 'il quddiem il-“Kodiċi tal-Kuntratti Pubbliċi”), huwa fformulat kif ġej:

“Nuqqas li jaffettwa punt ta' forma, kwalunkwe, tat-talba jista' jkun suġġett għal regolarizzazzjoni permezz tal-proċedura ta' assistenza għar-redazzjoni tal-fajl prevista f'dan il-paragrafu. B'mod partikolari, f'każ ta' assenza jew ta' natura inkompleta tal-punti u tad-Dokument Ewropew ta' Akkwist Uniku msemmija fl-Artikolu 85, jew kwalunkwe irregolarità sostanzjali oħra li taffettwa dawn il-punti jew dikjarazzjonijiet, bl-eċċezzjoni tad-difetti relatati mal-offerta teknika u ekonomika, l-awtorità kontraenti għandha tagħti lill-offerent terminu, li ma jaqbiżx għaxart ijiem, sabiex jippreżenta, jikkompleta jew jirregolarizza d-dikjarazzjonijiet meħtieġa, kif ukoll jindika x'għandu jkun il-kontenut tagħhom u liema huma l-persuni obbligati li jipproduċuhom [...]”

7 Skont l-Artikolu 95(10) tal-Kodiċi tal-Kuntratti Pubbliċi:

“L-operaturi għandhom jindikaw fl-offerta ekonomika tagħhom l-ispejjeż ta' manodopera tagħhom u l-ammont tal-ispejjeż ta' impriża allokatu għall-osservanza tal-obbligi tagħhom fil-qasam tas-saħħa u tas-sigurtà fuq il-postijiet tax-xogħol, minbarra l-provvisti li ma jeħtigux xogħlijiet ta' tqegħid, servizzi ta' natura intellettuali u kuntratti previsti fl-Artikolu 36(2)(a). F'dak li jikkonċerna l-ispejjeż ta' manodopera, l-awtoritajiet kontraenti għandhom jivverifikaw qabel l-għoti l-osservanza tad-dispożizzjonijiet previsti fl-Artikolu 97(5)(d).”

Il-kawża prinċipali u d-domanda preliminari

8 Permezz ta' avviż tad-29 ta' Settembru 2017, il-komun ta' Montelanico fetaħ proċedura ta' sejha għal offerti li l-valur tal-kuntratt tagħha qabeż il-limitu minimu previst fl-Artikolu 4 tad-Direttiva 2014/24. Dan l-avviż ma fakkarx espressament l-obbligu impost fuq l-operaturi li fl-offerta ekonomika tagħhom jindikaw l-ispejjeż ta' manodopera, previst fl-Artikolu 95(10) tal-Kodiċi tal-Kuntratti Pubbliċi.

- 9 Sitt offerenti, li kienu jinkludu Gea Srl u Lavorgna, ipprezentaw offerta.
- 10 Wara l-iskadenza tat-terminu stabbilit għas-sottomissjoni tal-offerti, il-kumitat kontraenti, billi uża l-proċedura ta' assistenza għar-redazzjoni tal-fajl (soccorso istruttorio), prevista fl-Artikolu 83(9) tal-Kodiċi tal-Kuntratti Pubbliċi, stieden lil uħud mill-offerenti, fosthom Gea, li jindikaw l-ispejjeż ta' manodopera tagħhom.
- 11 Permezz ta' deċiżjoni tat-22 ta' Diċembru 2017, il-komun ta' Montelanico ta l-kuntratt pubbliku lil Gea.
- 12 Lavorgna, ikklassifikata fit-tieni post fit-tmien il-proċedura ta' selezzjoni, adixxiet lill-qorti tar-rinviju b'rikors intiż, b'mod partikolari, għall-annullament ta' dik id-deċiżjoni, billi sostniet li Gea kellha tiġi eskluża mill-proċedura ta' sejha għal offerti billi naqset milli tindika, fl-offerta tagħha, l-ispejjeż ta' manodopera, mingħajr ma tiġi offruta l-possibbiltà li tibbenefika mill-proċedura ta' assistenza fir-redazzjoni tal-fajl.
- 13 It-Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (il-Qorti Amministrattiva Reġjonali għal-Lazio, l-Italja) tfakkar li, fis-sentenza tat-2 ta' Ġunju 2016, Pizzo, C-27/15, EU:C:2016:404) u d-digriet tal-10 ta' Novembru 2016, Edra Costruzioni u Edilfac (C-140/16, mhux ippubblikat, EU:C:2016:868), il-Qorti tal-Ġustizzja kienet esprimiet ruħha dwar il-kwistjoni jekk kompetituri jistgħux jiġu esklużi minn proċedura ta' kuntratt pubbliku minhabba li ma kinux ippreċiżaw l-ispejjeż relatati mas-sigurtà fuq il-post tax-xogħol u jekk tali ommissjoni tistax tiġi rregolarizzata *a posteriori*. F'din l-okkażjoni, il-Qorti tal-Ġustizzja kienet sostniet li, fl-ipoteżi fejn kundizzjoni ta' partecipazzjoni fil-proċedura għall-ghoti tal-kuntratt, taħt piena ta' esklużjoni tal-offerent, ma hijiex speċifikament prevista mid-dokumenti tal-kuntratt u fejn din il-kundizzjoni tista' tiġi identifikata biss minn interpretazzjoni ġurisprudenzjali tad-dritt nazzjonali, l-awtorità kontraenti tista' tagħti lill-offerent eskluż terminu suffiċjenti sabiex jirregolarizza s-sitwazzjoni tiegħu.
- 14 Il-qorti tar-rinviju tippreċiża li, meta adotta l-Kodiċi tal-Kuntratti Pubbliċi sabiex jittrasponi d-Direttiva 2014/24 fl-ordinament ġuridiku Taljan, il-leġiżlatur nazzjonali espressament ippreveda l-obbligu għall-offerenti li jindikaw fl-offerta ekonomika l-ispejjeż ta' manodopera tagħhom, filwaqt li eskluđa minnu l-possibbiltà, għall-awtorità kontraenti, li tirrikorri għall-proċedura ta' assistenza għar-redazzjoni tal-fajl sabiex tistieden lill-offerenti li ma kinux issodisfaw dan l-obbligu li jirregolarizzaw is-sitwazzjoni tagħhom.
- 15 It-Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (il-Qorti Amministrattiva Reġjonali għal-Lazio) tistaqsi dwar il-kompatibbiltà tal-leġiżlazzjoni nazzjonali inkwistjoni fil-kawża prinċipali mal-prinċipji ġenerali tal-protezzjoni tal-aspettattivi leġittimi, taċ-ċertezza legali u tal-proporzjonalità, b'mod partikolari fil-każ fejn, bħal fil-kawża li tressqet quddiemha, l-offerta ekonomika, li ma tinkludix l-indikazzjoni tal-ispejjeż ta' manodopera, għet ifformulata mill-impriża partecipanti fis-sejha għal offerti konformement mad-dokumentazzjoni prestabbilita għal dan il-ghan mill-entità kontraenti, u fejn ma hijiex inkwistjoni l-osservanza materjali tar-regoli li jikkonċernaw l-ispejjeż ta' manodopera.
- 16 Il-qorti tar-rinviju ssostni li l-applikazzjoni ta' din il-leġiżlazzjoni nazzjonali tista' twassal għal diskriminazzjonijiet fir-rigward tal-impriži stabbiliti fi Stati Membri oħra li jixtiequ jippartecipaw f'sejha għal offerti mnedija minn amministrazzjoni Taljana, għaliex ma jkunux jistgħu joqogħdu fuq in-natura korretta fil-formola prestabbilita pprovduta mill-entità kontraenti.

- 17 Huwa f'dawn iċ-ċirkustanzi li t-Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (il-Qorti Amministrattiva Reġjonali għal-Lazio) iddeċidiet li tissospendi l-proċeduri quddiemha u li tagħmel lill-Qorti tal-Ġustizzja d-domanda preliminari li ġejja:

“Il-prinċipji tad-dritt tal-Unjoni Ewropea ta’ protezzjoni tal-aspettattivi legittimi u ta’ ċertezza legali, assoċjati mal-prinċipji ta’ moviment liberu ta’ merkanziji, ta’ libertà tal-istabbiliment u ta’ libertà li jiġu pprovduti servizzi stabbiliti fit-[Trattat FUE], kif ukoll il-prinċipji li jirriżultaw minnhom, bħall-ugwaljanza fit-trattament, in-nondiskriminazzjoni, ir-rikonoxximent reċiproku, il-proporzjonalità u t-trasparenza, previsti fid-Direttiva [2014/24], jostakolaw l-applikazzjoni ta’ leġislazzjoni nazzjonali bħal-leġislazzjoni Taljana naxxenti mill-qari kongunt tad-dispożizzjonijiet tal-[Artikoli 95(10) u 83(9) tal-Kodiċi tal-Kuntratti Pubbliċi], li skontha n-nuqqas ta’ indikazzjoni separata tal-ispejjeż tal-manodopera, fl-offerti ekonomiċi pprezentati fi proċedura tal-għoti ta’ kuntratt pubbliku, iwassal fi kwalunkwe każ għall-eskluzjoni tal-impriża offerenti mingħajr il-possibbiltà ta’ assistenza fl-istabbiliment tal-fajl (“*soccorso istruttorio*”), anki meta l-obbligu li jiġu indikati dawn l-ispejjeż b’mod separat ma jkunx ġie speċifikat fid-dokumentazzjoni tas-sejha għal offerti, u dan indipendentement mill-fatt li, mill-perpsettiva sostanzjali, l-offerta tkun tosserva l-ispejjeż minimi tal-manodopera, konformement barra minn hekk ma’ dikjarazzjoni speċifika f’dan is-sens mill-impriża offerenti?”

Fuq id-domanda preliminari

- 18 Permezz tad-domanda preliminari tagħha, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, jekk il-prinċipji ta’ ċertezza legali, ta’ ugwaljanza fit-trattament u ta’ trasparenza, imsemmija fid-Direttiva 2014/24, għandhomx jiġu interpretati fis-sens li jipprekludu leġislazzjoni nazzjonali, bħal dik inkwistjoni fil-kawża prinċipali, li tipprovi li n-nuqqas ta’ indikazzjoni separata tal-ispejjeż ta’ manodopera, f’offerta ekonomika pprezentata fi proċedura ta’ aġġudikazzjoni ta’ kuntratt pubbliku, iwassal għall-eskluzjoni ta’ din l-offerta mingħajr il-possibbiltà ta’ assistenza għar-redazzjoni tal-fajl, inkluż fil-każ fejn l-obbligu ta’ indikazzjoni separata ta’ dawn l-ispejjeż ma kienx speċifikat fid-dokumentazzjoni tas-sejha għal offerti.
- 19 F’dan ir-rigward, hija ġurisprudenza stabbilita tal-Qorti tal-Ġustizzja, minn naħa, li l-prinċipju ta’ ugwaljanza fit-trattament jimponi li l-offerenti jkollhom l-istess opportunitajiet fil-formulazzjoni tat-termini tal-offerti tagħhom u għaldaqstant jimplika li dawn l-offerti jkunu suġġetti għall-istess kundizzjonijiet għall-offerenti kollha. Min-naħa l-oħra, l-obbligu ta’ trasparenza, li jikkostitwixxi l-korollarju tiegħu, għandu bħala għan li jiggarrantixxi l-assenza ta’ riskju ta’ favoritizmu u ta’ arbitrarjetà min-naħa tal-awtorità kontraenti. Dan l-obbligu jimplika li l-kundizzjonijiet u l-modalitajiet kollha tal-proċedura tal-għoti ta’ kuntratt jiġu fformulati b’mod ċar, preċiż u univokali fl-avviz ta’ kuntratt jew fl-ispeċifikazzjonijiet tal-kuntratt, b’mod, l-ewwel nett, li jippermetti li l-offerenti kollha raġonevolment informati u normalment diligenti jifhmu l-portata eżatta tagħhom u li jinterpretawhom bl-istess mod u, it-tieni nett, li jqiegħed lill-awtorità kontraenti f’pożizzjoni li tivverifika effettivament jekk l-offerti tal-offerenti jikkorrispondux mal-kriterji li jirregolaw il-kuntratt inkwistjoni (sentenza tat-2 ta’ Ġunju 2016, Pizzo, C-27/15, EU:C:2016:404, punt 36 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 20 Fir-rigward ta’ dawn il-kunsiderazzjonijiet, il-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet li l-prinċipju ta’ ugwaljanza fit-trattament u l-obbligu ta’ trasparenza għandhom jiġu interpretati fis-sens li jipprekludu l-eskluzjoni ta’ operatur ekonomiku mill-proċedura ta’ għoti ta’ kuntratt pubbliku bħala riżultat tan-nuqqas ta’ osservanza, minnu, ta’ obbligu li ma jirriżultax espressament mid-dokumenti relatati ma’ din il-proċedura jew mil-liġi nazzjonali fis-seħh, iżda minn interpretazzjoni ta’ din il-liġi u ta’ dawn id-dokumenti kif ukoll mill-ikkompletar ta’ lakuni, min-naħa tal-awtoritajiet jew tal-qrati amministrattivi nazzjonali, li jinsabu f’dawn id-dokumenti (sentenza tat-2 ta’ Ġunju 2016, C-27/15, EU:C:2016:404, punt 51; ara, f’dan is-sens, id-digriet tal-10 ta’ Novembru 2016, Spinosa Costruzioni Generali u Melfi, C-162/16, mhux ippubblikat, EU:C:2016:870, punt 32).

- 21 Min-naħa l-oħra, dawn l-istess prinċipji ma jistgħux, bħala prinċipju, jipprekludu l-eskluzjoni ta' operatur ekonomiku mill-proċedura ta' għoti ta' kuntratt pubbliku minħabba n-nuqqas ta' osservanza, minnu, ta' obbligu impost espressament, taħt piena ta' esklużjoni, mid-dokumenti relatati ma' din il-proċedura jew mid-dispożizzjonijiet tad-dritt nazzjonali fis-seħħ.
- 22 Tali kunsiderazzjoni tapplika iktar minħabba li, skont ġurisprudenza stabbilita tal-Qorti tal-Ġustizzja, fl-ipoteżi fejn obbligi kienu b'mod ċar imposti fid-dokumenti relatati mal-kuntratt pubbliku taħt piena ta' esklużjoni, l-awtorità kontraenti ma tistax taċċetta kwalunkwe rettifiki għal ommissjonijiet ta' dawn l-obbligi (ara, b'analoġija, is-sentenzi tas-6 ta' Novembru 2014, Cartiera dell'Adda, C-42/13, EU:C:2014:2345, punti 46 u 48; tat-2 ta' Ġunju 2016, Pizzo, C-27/15, EU:C:2016:404, punt 49, kif ukoll tal-10 ta' Novembru 2016, Ciclat, C-199/15, EU:C:2016:853, punt 30).
- 23 F'dan ir-rigward, għandu jingħad ukoll li l-Artikolu 56(3) tad-Direttiva 2014/24 jawtorizza lill-Istati Membri li jillimitaw il-każijiet li fihom l-awtoritajiet kontraenti jistgħu jitolbu lill-operaturi ekonomiċi kkonċernati li jipprezentaw, li jikkompletaw, li jiċċaraw jew li jippreċiżaw l-informazzjoni jew id-dokumenti allegatament inkompleti, żbaljati jew neqsin f'terminu xieraq.
- 24 Fl-aħħar nett, konformement mal-prinċipju ta' proporzjonalità, li jikkostitwixxi prinċipju ġenerali tad-dritt tal-Unjoni, leġislazzjoni nazzjonali li tikkonċerna l-proċeduri ta' kuntratt pubbliku li għandha bħala għan li tiżgura l-ugwaljanza fit-trattament tal-offerenti ma għandhiex tmur lil hinn minn dak li huwa neċessarju sabiex jintlaħaq tali għan (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tat-8 ta' Frar 2018, Lloyd's of London, C-144/17, EU:C:2018:78, punt 32 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 25 F'dan il-każ, mill-provi prodotti mill-qorti tar-rinviju jirriżulta li l-obbligu, taħt piena ta' esklużjoni, li jiġu indikati separatament l-ispejjeż ta' manodopera jirriżulta biċ-ċar minn qari flimkien tad-dispożizzjonijiet tal-Artikolu 95(10) tal-Kodiċi tal-Kuntratti Pubbliċi u mill-Artikolu 83(9) ta' dan il-kodiċi, fis-seħħ fil-mument tal-pubblikazzjoni tal-avviż tal-kuntratt inkwistjoni fil-kawża prinċipali. Abbażi tal-Artikolu 56(3) tad-Direttiva 2014/24, il-leġislatur Taljan iddeċieda, fl-Artikolu 83(9) ta' dan il-kodiċi, li jeskludi mill-proċedura ta' assistenza għar-redazzjoni tal-fajl il-każ, b'mod partikolari, fejn l-informazzjoni nieqsa tikkonċerna l-ispejjeż ta' manodopera.
- 26 Barra minn hekk, għalkemm il-qorti tar-rinviju tirrileva li l-avviż ta' kuntratt inkwistjoni fil-kawża prinċipali ma fakkarx esplicitament l-obbligu impost fuq l-offerenti potenzjali, previst fl-Artikolu 95(10) tal-Kodiċi tal-Kuntratti Pubbliċi, li jiġi indikat, fl-offerta ekonomika, l-ispejjeż ta' manodopera, madankollu jirriżulta mill-annessi tal-proċess għad-dispożizzjoni tal-Qorti tal-Ġustizzja li dan l-avviż kien jippreċiża li, "fir-rigward ta' dak li ma kienx espressament previst fl-imsemmi avviż, fid-dokumenti u fl-ispeċifikazzjonijiet tal-kuntratt tas-sejha għal offerti, ir-regoli tal-[Kodiċi tal-Kuntratti Pubbliċi]" għandhom japplikaw.
- 27 Minn dan isegwi li kull offerent raġonevolment informat u normalment diligenti kien, bħala prinċipju, fil-pożizzjoni li jiehu konjizzjoni tar-regoli rilevanti applikabbli għall-proċedura ta' sejha għal offerti inkwistjoni fil-kawża prinċipali, inkluż l-obbligu li fl-offerta ekonomika jiġu indikati l-ispejjeż ta' manodopera.
- 28 F'dawn iċ-ċirkustanzi, il-prinċipji ta' ugwaljanza fit-trattament u ta' trasparenza ma jipprekludux leġislazzjoni nazzjonali, bħal dik inkwistjoni fil-kawża prinċipali, li tipprovdi li n-nuqqas ta' indikazzjoni tal-ispejjeż ta' manodopera jwassal għall-eskluzjoni tal-offerent ikkonċernat mingħajr ma jkun possibbli li tintuża l-proċedura ta' assistenza għar-redazzjoni tal-fajl, u dan ukoll fil-każ fejn l-avviż ta' kuntratt ma fakkarx esplicitament l-obbligu legali li tiġi pprovduta din l-indikazzjoni.
- 29 Madankollu, mill-osservazzjonijiet bil-miktub ipprezentati lill-Qorti tal-Ġustizzja minn Gea jirriżulta li l-formola prestabbilita li l-offerenti għas-sejha għal offerti inkwistjoni fil-kawża prinċipali kellhom obligatorjament jużaw ma kinitx materjalment tippermettilhom li jindikaw fiha separatament

l-ispejjeż ta' manodopera. Barra minn hekk, l-ispeċifikazzjonijiet tal-kuntratt relatati ma' din is-sejha għal offerti kienu ppreċiżaw li l-offerenti ma setgħu jipprezentaw ebda dokument li ma kienx gie speċifikament mitlub mill-awtorità kontraenti.

- 30 Hija l-qorti tar-rinviju, l-unika li għandha ġurisdizzjoni sabiex tiddeċiedi dwar il-fatti tal-kawża prinċipali u d-dokumentazzjoni relatata mal-avviż ta' kuntratt inkwistjoni, li għandha tivverifika jekk kienx effettivament materjalment impossibbli għall-offerenti li jindikaw l-ispejjeż ta' manodopera konformement mal-Artikolu 95(10) tal-Kodiċi tal-Kuntratti Pubbliċi u li tevalwa jekk, minhabba dan il-fatt, din id-dokumentazzjoni holqotx, minkejja riferiment esplicitu għad-dispożizzjonijiet ċari ta' dan il-kodiċi, konfużjoni fil-konfront tal-offerenti.
- 31 Fl-ipotezi fejn din il-qorti tasal għall-konklużjoni li dan kien effettivament il-każ, għandu jingħad ukoll li, f'tali każ, fir-rigward tal-prinċipji ta' ċertezza legali, ta' trasparenza u ta' proporzjonalità, l-awtorità kontraenti tista' tagħti lil tali offerent il-possibbiltà li jirregolarizza s-sitwazzjoni tiegħu u li jissodisfa l-obbligi previsti mil-leġiżlazzjoni nazzjonali fil-qasam f'terminu stabbilit mill-awtorità kontraenti (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tat-2 ta' Ġunju 2016, Pizzo, C-27/15, EU:C:2016:404, punt 51, kif ukoll id-digriet tal-10 ta' Novembru 2016, Spinosa Costruzioni Generali u Melfi, C-162/16, mhux ippubblikat, EU:C:2016:870, punt 32).
- 32 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti kollha, hemm lok li d-domanda preliminari tiġi risposta li l-prinċipji ta' ċertezza legali, ta' ugwaljanza fit-trattament u ta' trasparenza, kif previsti fid-Direttiva 2014/24, għandhom jiġu interpretati fis-sens li ma jipprekludux leġiżlazzjoni nazzjonali, bħal dik inkwistjoni fil-kawża prinċipali, li tipprovdi li n-nuqqas ta' indikazzjoni separata tal-ispejjeż ta' manodopera, f'offerta ekonomika pprezentata fi proċedura ta' aġġudikazzjoni ta' kuntratt pubbliku, iwassal għall-esklużjoni ta' din l-offerta mingħajr il-possibbiltà ta' assistenza għar-redazzjoni tal-fajl, inkluż fil-każ fejn l-obbligu ta' indikazzjoni separata ta' dawn l-ispejjeż ma kienx gie speċifikat fid-dokumentazzjoni tas-sejha għal offerti, sa fejn din il-kundizzjoni u din il-possibbiltà ta' esklużjoni huma b'mod ċar previsti mil-leġiżlazzjoni nazzjonali dwar il-proċeduri ta' kuntratti pubbliċi li għaliha kien sar riferiment esplicitu. Madankollu, jekk id-dispożizzjonijiet tas-sejha għal offerti ma jippermettux lill-offerenti li jindikaw dawn l-ispejjeż fl-offerti ekonomiċi tagħhom, il-prinċipji ta' trasparenza u ta' proporzjonalità għandhom jiġu interpretati fis-sens li ma jipprekludux il-fatt li l-offerenti jkunu jistgħu jirregolarizzaw is-sitwazzjoni tagħhom u li jissodisfaw l-obbligi previsti mil-leġiżlazzjoni nazzjonali fil-qasam f'terminu stabbilit mill-awtorità kontraenti.

Fuq l-ispejjeż

- 33 Peress li l-proċedura għandha, fir-rigward tal-partijiet fil-kawża prinċipali, in-natura ta' kwistjoni mqajma quddiem il-qorti tar-rinviju, hija din il-qorti li tiddeċiedi fuq l-ispejjeż. L-ispejjeż sostnuti għas-sottomissjoni tal-osservazzjonijiet lill-Qorti tal-Ġustizzja, barra dawk tal-imsemmija partijiet, ma jistgħux jiġihallu lura.

Għal dawn il-motivi, Il-Qorti tal-Ġustizzja (Id-Disa' Awla) taqta' u tiddeċiedi:

Il-prinċipji ta' ċertezza legali, ta' ugwaljanza fit-trattament u ta' trasparenza, kif previsti fid-Direttiva 2014/24/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-26 ta' Frar 2014 dwar l-akkwist pubbliku u li tħassar id-Direttiva 2004/18/KE, għandhom jiġu interpretati fis-sens li ma jipprekludux leġiżlazzjoni nazzjonali, bħal dik inkwistjoni fil-kawża prinċipali, li tipprovdi li n-nuqqas ta' indikazzjoni separata tal-ispejjeż ta' manodopera, f'offerta ekonomika pprezentata fi proċedura ta' aġġudikazzjoni ta' kuntratt pubbliku, iwassal għall-esklużjoni ta' din l-offerta mingħajr il-possibbiltà ta' assistenza għar-redazzjoni tal-fajl, inkluż fil-każ fejn l-obbligu ta' indikazzjoni separata ta' dawn l-ispejjeż ma kienx gie speċifikat fid-dokumentazzjoni tas-sejha għal offerti, sa fejn din il-kundizzjoni u din il-possibbiltà ta' esklużjoni huma b'mod ċar previsti mil-leġiżlazzjoni nazzjonali dwar il-proċeduri ta' kuntratti pubbliċi li għaliha kien sar riferiment

esplicitu. Madankollu, jekk id-dispożizzjonijiet tas-sejha għal offerti ma jippermettux lill-offerenti li jindikaw dawn l-ispejjeż fl-offerti ekonomiċi tagħhom, il-prinċipji ta' trasparenza u ta' proporzjonalità għandhom jiġu interpretati fis-sens li ma jipprekludux il-fatt li l-offerenti jkunu jistgħu jirregolarizzaw is-sitwazzjoni tagħhom u li jissodisfaw l-obbligi previsti mil-leġislazzjoni nazzjonali fil-qasam f'terminu stabbilit mill-awtorità kontraenti.

Firem